

Kurzus kódja(i): FLM-231.01

Kurzus címe: Magyar filmtörténet a kezdetektől 1957-ig

Tanár neve: Vajdovich Györgyi

Kurzus időpontja, helye: Hétfő 13 30-15 00 34-es terem

Vetítések időpontja, helye: Szerda 15 30-17 00 34-es terem vagy péntek 11 15-12 45 -137-es terem

Kurzus típusa: Előadás

Kurzus leírása: A kurzus a magyar film történetét dolgozza fel a kezdetektől 1957-ig, felölelve a némafilmkorszak, a hangosfilmváltás, a harmincas és negyvenes évek, a koalíciós idők és a sztálinista korszak filmjeit. A korszakok tárgyalásánál kitérünk a gyártástörténeti körülményekre, a kor jellemző filmtípusaira, az egyes műfajok sajátosságaira és a szerzői filmes törekvésekre, valamint sor kerül egyes alapvetően fontos filmek elemzésére.

Részletes tematika:

1. A filmvetítés, forgalmazás és gyártás beindulása Mo-on (1896-tól 1912-14-ig)
2. A némafilm aranykora (1914-18): gyárok, alkotók, színészek, filmek
3. A magyar film a Tanácsköztársaság idején és az 1920-as években
4. A magyar hangosfilm születése, a korai hangosfilmek; kísérletek a „művészfilm” megteremtésére
5. A harmincas évek glamúrfilmje (történettípusok, figurák, színészek, a glamúrstílus)
6. A harmincas évek vígjátékainak műfaji sajátosságai
7. A magyar filmgyártás átalakulása 1939 után; a vígjáték átalakulása 1939-től
8. A komédia és a melldráma különbségei, a melldráma korai formái
9. A melldráma a negyvenes években (magyar film noir); a népi film
10. A realista törekvések megjelenése a negyvenes években; a koalíciós idők filmje
11. A sztálinista korszak filmjei (munkaverseny- és szabotázsfilmek; kosztümös filmek)
12. Az 1953-57 közötti korszak filmjei (katasztrófa-filmek, vígjátékok, társadalmi parabolák)
13. A szerzői film korai megjelenési formái 1954-től

Kurzus teljesítésének követelményei: Kollokvium:
A vizsga előfeltétele egy filmismereti beugró a „kötelező” és „az ismertnek vett” filmekből. Sikertelen beugró esetén a hallgató nem kap jegyet, a beugrót ismételni egyszer lehet.
A vizsga formája helyben írt írásbeli dolgozat 2-3 rövid esszékérdéssel.

Vetített filmek: Kötelező filmek és vetítési időpontok:

Febr. 9 . 13 30-15 00 (óra helyett) Székely: Hyppolit, a lakáj
Febr. 11., febr. 13. Korda: Az Aranyember
Febr. 18., febr. 20. Uher: A bánya titka, Kertész: Jön az öcsém
Febr. 25., febr. 27. Gaál: Meseautó
Márc. 4., márc. 6. Székely: Lovagias ügy
Márc. 11., márc. 13. Fejős: Tavaszi zápor
Márc. 18., márc. 20. Hamza D.: Egy szoknya, egy nadrág
Márc. 25., márc. 27. Kalmár: Halálos tavasz
Ápr. 1., ápr. 3. Bánky: Szerető fia, Péter
Ápr. 15., ápr. 17. Szóts: Emberek a havason
Ápr. 22., ápr. 24. Keleti: Ifjú szívvel
Ápr. 29. Bán: Talpalatnyi föld
Máj. 6., máj. 8. Várkonyi: Simon Menyhért születése
Máj. 13., máj. 15. Máriássy: Egy pikoló világos

Ismertnek vett filmek:

Székely: Hyppolit, a lakáj
Radványi: Valahol Európában
Fábri: Körhinta
Fábri: Hannibál tanár úr

Ajánlott filmek:

Deésy: Aphrodité
Lázár: Kék bálvány
Marton: Elnökkisasszony
Hamza D.: Külvárosi őrszoba
Balogh: Tomi, a megfagyott gyermek
Martonffy: Egy bolond százat csinál
Patkós: A két Bajthay
Keleti: A tanítónő
Szóts: Ének a búzamezőkről
Máriássy: Kis Katalin házassága
Várkonyi: Nyugati övezet
Keleti: Kiskrajcár
Bán: Az első fecskék
Nádasdy-Ranódy: Ludas Matyi
Keleti: Mánás Miska
Várkonyi: Keserű igazság
Keleti: Tegnap

Kötelező / ajánlott irodalom: Bibliográfia – Magyar film a kezdetektől 1957-ig**Könyvek**

A Magyar Filmarchívumban őrzött játékfilmek adatait és rövid tartalmát a Magyar Filmográfia tartalmazza. Ld. *Magyar Filmográfia. Játékfilmek – Hungarian Feature Films 1931-1998.* (szerk. Varga Balázs) Budapest, Magyar Filmintézet 1999. (A Nemzeti Filmarchívumban őrzött 1931 előtti filmek adatai a függelékben találhatóak)

Balogh Gyöngyi–Gyürey Vera–Honffy Pál: *A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig.* Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2004.

Balogh Gyöngyi–Király Jenő: „Csak egy nap a világ...”. *A magyar film műfaj- és stílustörténete 1929–1936.* Budapest, Magyar Filmintézet, 2000.

Király Jenő: *Karády mítosza és mágiája.* Háttér Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1989.

Kőhádi Zsolt (szerk.): *A magyar film olvasókönyve (1908–1943).*

Szöveggyűjtemény. Budapest, Magyar Nemzeti Filmarchívum, 2001.

Kőhádi Zsolt: Magyar film hangot keres (1931–1938). In: *Filmspirál* II. évf. (1996) no. 2. pp. 67–131.; no. 3. pp. 1–52., no. 4. pp. 88–117.; no. 5. pp. 104–134.; III. évf. (1997) no. 6. pp. 58–79.; no. 7. pp.

Kőhádi Zsolt: *Tovamozduló ember tovamozduló világban. A magyar némafilm 1896–1931 között.* Budapest, Magyar Filmintézet, 1996.

Magyar Bálint: *A magyar némafilm története 1896–1918.* Budapest, Magyar Filmtudományi Intézet és Archívum, 1966.

Magyar Bálint: *A magyar némafilm története 1918–1931.* Budapest, Magyar Filmtudományi Intézet és Archívum, 1967.

vagy: Magyar Bálint: *A magyar némafilm története. Némafilmgyártás 1896–1931.* Budapest, Palatinus, 2003.

Nemeskürty István: *A képpé varázsoló idő.* Budapest, Magvető, 1983.

Nemeskürty István: *A magyar film története. (1912–1963)* Budapest, Gondolat, 1965.

Nemeskürty István: *A meseautó utasai. A magyar filmesztétika története 1930–1948.* Budapest, Magvető, 1965.

Nemeskürty István–Karcsei Kulcsár István–Kovács Mária: *A magyar hangosfilm története a kezdetektől 1939-ig.* Filmtudományi Intézet és

Filmarchívum, Budapest, 1975.
Sándor Tibor: *Őrségváltás. A magyar film és a szélsőjobboldal a harmincas-negyvenes években (Tanulmányok, dokumentumok)*. Budapest, magyar Filmintézet, 1992.
Sándor Tibor: *Őrségváltás után. Zsidókérdés és filmpolitika 1938–1944*. Budapest, Magyar filmintézet, 1997.
Szalay Károly: *A geg nyomában*. Budapest, Magvető, 1972. II. fejr. A magyar filmvígjáték karaktere I. (Eszmék, művek, alkotók); III. fejr. A magyar filmvígjáték karaktere II. (Komikus szerkezetek és komikus elemek)
Szilágyi Gábor: *Tűzkeresztség*. Budapest, Magyar Filmintézet, ?.
Szilágyi Gábor: *Életjel. A magyar filmművészet megszületése 1954–56*. Budapest, Magyar Filmintézet, 1994.

Valamint:

www.filmtortenet.hu

Mozgóképtár. CD-ROM. (A magyar játékfilmek története) 1., 2., 3. Budapest, Magyar Filmintézet.

Vajdovich Györgyi: Magyar filmtörténet a kezdetektől 1918-ig. In: *Kettős kötődés. Az Osztrák–Magyar Monarchia (1867–1918)*. CD-ROM. Budapest, Enciklopédia Humana Egyesület, 2001., illetve In: *Magyar Kódex 5*. Budapest, Kossuth Kiadó, 2001. (emc-n, illetve OSZK MEK)

Vajdovich Györgyi – Varga Balázs: Magyar filmtörténet 1919-től napjainkig. In: *A Dunánál. Magyarok a XX. században (1918–2000)*. CD-ROM. Budapest, Enciklopédia Humana Egyesület, 2001., illetve In: *Magyar Kódex 6*. Budapest, Kossuth Kiadó, 2001. (emc-n, illetve OSZK MEK)

Cikkek

Balogh Gyöngyi: A stílusremtő magyar film. Székely István: Hyppolit, a lakáj I–II. *Filmkultúra* XXX. 1994 szept. és 1994 okt.

Balogh Gyöngyi: Beszélni tanul a kép. A magyar hangosfilm születése és A kék bálvány. *Filmkultúra* XXX. (1994) no. 6. pp. 11–5.

Balogh Gyöngyi: Nevető és síró polgári mozi. *Kultúra és közösség* 1990/2. pp. 92–113. (emc-n)

Bolykovszky Béla: A magyar filmművészet szolgálatában.

Visszaemlékezések. *Filmkultúra* XXVII (1991) I. rész: no. 4. pp. 5–16., II. rész: no. 5. pp. 32–42.

Czakó Ágnes: A bánya titka. *Filmkultúra* XXIX (1993) no. 3. pp. 25–24.

Karcsai Kulcsár István: Emlékezés egy humanista filmkészítőre. [Balogh Béla] *Filmkultúra* XXI (1981) no. 1. pp. 40–43.

Karcsai Kulcsár István: „Őrségváltás” után. „Népi film” 1939–1944.

Filmkultúra XXI (1985) no. 11. pp.14-24. (emc-n)

Király Jenő: Fenn az égben az angyalok vigyáztak ránk. *Kultúra és közösség* 1990/2 pp. 71–91.

Kovács Mária: Balogh Béla és a szentimentalizmus. *Filmkultúra* XXI (1981) no. 1. pp. 44–46.

Kóháti Zsolt: Dalmáciai motívumok. Deésy Alfréd: Aphrodité. *Filmkultúra* XXVIII (1992) no. 4. pp. 41–45.

Tematikus folyóiratszámok:

Filmspirál no. 30. Janovics Jenő

Filmspirál no. 31. Máriássy Félix

Filmspirál no. 33. Fejős Pál

Metropolis 1998 nyár Szóts István-összeállítás,

<http://www.metropolis.org.hu/?pid=17&iid=21>